

טיפול בסוסים

הפרקים השונים בחוברת זו יצאו לאור בארצות הברית במסגרות שונות, והועמדו לרשותינו באדיבות המחברים והמו"לים

עמותת "הכל חי" בישראל: אחותה הישראלית של "חי"

טלפון: 03-6243242 פקס: 03-6241640

© CHAI 2004, revised, all rights reserved

תוכן העניינים

3.....	טיפול בסוסים
3.....	א. שיטת הייניקי - דרך אמינה להערכת מצבם הגופני של סוסים
5.....	ב. טופס להערכת מצב גופני של סוס
7.....	ג. הסוס וצידו
8.....	ד. מדריך לדרישות טיפול מינימליות בסוסים
	ה. דוגמאות לתקנות העוסקות בהגנה וטיפול בסוסים
11.....	המשמשים כבהמות עבודה
17.....	ו. מדיניות איגוד HSUS לרתימת סוסים לעגלות

טיפול בסוסים

א. שיטת הייניקי - דרך אמינה להערכת מצבם הגופני של סוסים

שיטת הייניקי, הקרויה על שם מפתחה, ד"ר דון הייניקי מאוניברסיטת טרלטון בטקסס, קובעת אמנות מידה אובייקטיביות להערכת מצבם הגופני של סוסים. שיטת הערכה מהירה ויעילה זו אינה דורשת שימוש בציוד מיוחד, הינה קלה ללימוד, ונותנת תוצאות זהות גם כשהיא מבוצעת על ידי בודקים שונים. השיטה יכולה לשמש הן בהדרכה לבעלי סוסים והן כאמות מידה למערכת המשפטית.

על פי שיטת הייניקי, נבדקת כמות השומן האגורה בששה אזורים בגוף הסוס, על ידי מישוש. אדם העוסק בחקירת מקרי התעללות או הזנחה יכול להעריך את מצבו של הסוס במהירות על ידי טפיחה על גופו של הסוס, תוך כדי ביקור וסיור במחיצת הבעלים, מבלי לעורר תשומת לב או התנגדות. ניתן להעזר בשיטה זו לשם השוואת מצבם של מספר סוסים או הערכת מצב אותו הסוס לאורך תקופה.

ששת האזורים בגוף הסוס הרגישים ביותר לשינוי באחוזי השומן הינם: הזיזים הקוציים של עמוד השדרה המותני (חלקי חוליות השדרה הבולטים באזור המותן), הצלעות, ראש הזנב, מאחורי הכתפיים, לאורך הצוואר ולאורך הגבנון. ממצאי המישוש וההערכה החזותית של אזורים אלה מתורגמים לניקוד. סוס המקבל נקודה אחת נעדר לחלוטין שכבת שומן ומוגדר ככחוש; סוס בעל חמש נקודות הוא סוס שעשועים ממוצע, וסוס בעל ציון 9 נחשב לשמן.

שיטת הייניקי להערכת מצבם הגופני של סוסים

(1) ירוד - הסוס כחוש; הזיזים הקוציים של חוליות השדרה, עצמות ראש הזנב, אגן הירכיים והצלעות בולטים; ניתן לראות את מבנה העצמות באזור הגבנון, הכתפיים והצוואר, ולא ניתן לחוש בשומן באף אחד מן האזורים.

הזיזים הקוציים של חוליות השדרה הינם החלקים הבולטים של חוליות השדרה. אזור זה הוא הרגיש ביותר לשינויים בכמויות השומן בגוף.

(2) רזה מאד - הזיזים הקוציים של חוליות השדרה עדיין בולטים אך ניתן לחוש בשומן סביב בסיסם, והזיזים הרוחביים של החוליות חשים מעוגלים; הצלעות, עצמות ראש הזנב ועצמות אגן הירכיים בולטות, וניתן לזהות במעומעם את מבנה העצמות באזור הגבנון, הצוואר והכתפיים.

(3) רזה - הזיזים הקוציים של עמוד השדרה בולטים, אך החוליות מכוסות שומן עד חצי גובהן, ולא ניתן לחוש את הזיזים הרוחביים; הצלעות ועצמות ראש הזנב מכוסות בשכבה דקה של שומן; ניתן לראות את הצלעות אך לא ניתן לזהות את חוליות ראש הזנב ועצמות הסיכה אינן נראות לעין; הגבנונים בולטים, אך לא ניתן לזהות את מבנה העצמות שתחתיהם או את מבנה עצמות הצוואר והכתפיים.

כמויות השומן הללו אינן מספיקות לשמירה על בריאות הסוס.

(4) מעט רזה - יתכן שיסתמן שקע צר לאורך גב הסוס, וניתן לראות את קו המתאר של הצלעות. מידת הבליטה של ראש הזנב תלויה במבנה הגוף, אך ניתן לחוש שומן סביב העצם ועצמות המתלה אינן נראות לעין; הגבנון, הצוואר והכתפיים אינם נראים ממש רזים.

זוהי כמות השומן החיונית המינימלית, אך גם היא אינה מספיקה בכדי לאפשר לסוס להתמודד עם מחלה או לחץ קיצוני.

סוסי תחרויות בכושר טוב ידורגו על פי רוב ברמה 4.5 לפי סולם זה.

(5) בינוני - הגב שטוח; ניתן לחוש את הצלעות אך לא לראותן; השומן סביב ראש הזנב נותן תחושה מעט ספוגית; הכתפיים והצוואר מתמזגים בגוף; הגבנונים מעוגלים.

לסוס מראה כללי חלק ואיבריו מתמזגים יפה זה בזה. הניקוד של סוס ממוצע יהיה בסביבות רמה זו.

(6) בינוני עד בשרני - השומן סביב הצלעות נותן תחושה ספוגית; ראש הזנב מכוסה שכבת שומן רכה. תיתכן בליטה קלה לאורך גב הסוס, וניתן לחוש בהצטברות שומן התחלתית באזור הגבנון, מאחורי הכתפיים ולצידי הצוואר.

מצב טוב לסוס בשימוש קל, שאינו דורש תזונה מיוחדת. זוהי הרמה הרצויה לסוסי רכיבה ושעשועים.

(7) בשרני - תיתכן בליטה לאורך הגב, ולמרות שניתן לחוש את הצלעות, המרווחים שביניהן מלאים שומן; ניתן להבחין בשומן לאורך הגבנונים והצוואר ומאחורי הכתפיים.

זוהי הרמה הרצויה לסוסים שאינם משמשים לרכיבה, והיא חיונית להשרדותם של סוסים המבלים את החורף מחוץ לאורווה.

(8) שמן - בליטה לאורך גב הסוס, קשה להרגיש את צלעותיו, השומן סביב ראש הזנב רך מאד, הצוואר עבה באופן ניכר, והאזור לאורך הגבנון מרופד היטב בשומן; האיזור מאחורי הכתפיים מלא לחלוטין בשומן ויש הצטברות שומן באזור העכוז.

(9) שמן מאד - בליטה ברורה לאורך הגב; שכבת שומן ניכרת מכסה על הצלעות ובלטת סביב ראש הזנב, הגבנון, הכתפיים והצוואר; ייתכן חיכוך בין הצדדים הפנימיים של העכוז; הכסל מלא לחלוטין שומן.

הצוואר מרופד ועבה, המרפקים מכוסים בשומן ספוגי, וכמויות גדולות של שומן ספוגי ורך מכסות על ראש הזנב. סוס בעל ניקוד כזה הנו כה שמן עד כי לא ניתן להבחין במבנה השרירים והמתאר.

התאמות ניקוד

הניקוד של סוסים מבוגרים יהיה נמוך יותר עקב התרככות מבנה השרירים. יש להוסיף חצי נקודה.

הניקוד של סוסות מעוברות בשליש השלישי יהיה נמוך יותר. משקל הסייח מושך את אזור המותניים כלפי מטה ומוריד ניקוד בסעיף זה, וההורמונים החיוניים להמלטה גורמים לרפיון אזור ראש הזנב ומורידים את הניקוד בסעיף זה. יש להוסיף חצי נקודה לניקוד הכולל.

אצל סוסים גזעיים מבנה הגבנון והגב בולט יותר באופן טבעי לעומת גזעים אחרים, ולכן הניקוד שלהם יהיה, באופן טבעי, נמוך בכחצי נקודה.

מבנה הגוף של סוסי פוני וזנים של סוסי עבודה כבדים אחרים הוא בשרני יותר באופן טבעי, ולכן הניקוד שלהם יהיה גבוה בחצי נקודה.

ב. טופס להערכת מצב גופני של סוס

עורך הבדיקה _____ תאריך _____
שם הבעלים _____ כתובת _____
הסוס : שם _____ גזע _____
צבע _____ מין _____ גיל _____

ניקוד סופי _____
צואר _____
גבנון _____
שדרה מותנית _____
ראש הזנב _____
צלעות _____
כתפיים _____
סה"כ בששת האזורים _____
מחולק ב-6 = ממוצע _____

החלק העליון של הצוואר

1. ניתן לראות את מבנה עצמות הצוואר. לא ניתן לחוש בשומן כלל.
2. ניתן לזהות במעומעם את מבנה עצמות הצוואר.
3. לא ניתן לראות את מבנה עצמות הצוואר.
4. הצוואר כבר לא נראה ממש רזה.
5. הצוואר מתמזג בגוף.
6. ניתן לחוש בהצטברות שומן התחלתית לצידי הצוואר.
7. שומן ניכר לעין לאורך הצוואר.
8. צוואר עבה באופן ניכר.
9. שומן בולט לאורך הצוואר.

גבנון

1. ניתן לראות את מבנה עצמות הגבנון. לא ניתן לחוש בשומן כלל.
2. ניתן לזהות במעומעם את מבנה עצמות הגבנון.
3. הגבנונים בולטים.
4. הגבנון כבר לא נראה ממש רזה.
5. הגבנונים נראים מעוגלים.
6. ניתן לחוש בהצטברות שומן התחלתית באזור הגבנונים.
7. שומן ניכר לעין באזור הגבנונים.
8. אזור הגבנון מרופד היטב בשומן.
9. שומן בולט סביב הגבנונים.

זיזים קוציים של חוליות עמוד השדרה

1. הזיזים הקוציים בולטים, ניתן לממש את הזיזים הרחביים, לא ניתן לחוש בשומן כלשהו באזורים אלה.
2. הזיזים הקוציים עדיין בולטים אך ניתן לחוש בשומן סביב בסיסם, והזיזים הרחביים חשים מעוגלים.
3. הזיזים הקוציים בולטים אך החוליות מכוסות שומן עד מחצית גובהן, לא ניתן למשש את את הזיזים הרחביים.
4. יתכן שקע לאורך הגב.
5. הגב שטוח.
6. תיתכן בליטה קלה לאורך הגב.
7. בליטה לאורך הגב.
8. בליטה לאורך הגב, ניתן לחוש בשומן.
9. בליטה ברורה לאורך הגב.

ראש הזנב

1. עצמות ראש הזנב ואגן הירכיים בולטות. החוליות נראות היטב לעין.
2. עצמות ראש הזנב ואגן הירכיים בולטות.
3. ראש הזנב מכוסה שכבה דקה של שומן, אך החוליות אינן נראות לעין.
4. ניתן לחוש בשומן סביב עצם ראש הזנב.
5. השומן סביב ראש הזנב נותן תחושה מעט ספוגית.
6. ראש הזנב מכוסה שכבת שומן רכה.
7. ראש הזנב מכוסה שכבת שומן רכה.
8. השומן סביב ראש הזנב רך מאד.
9. שכבת שומן ברורה ובולטת סביב ראש הזנב.

צלעות

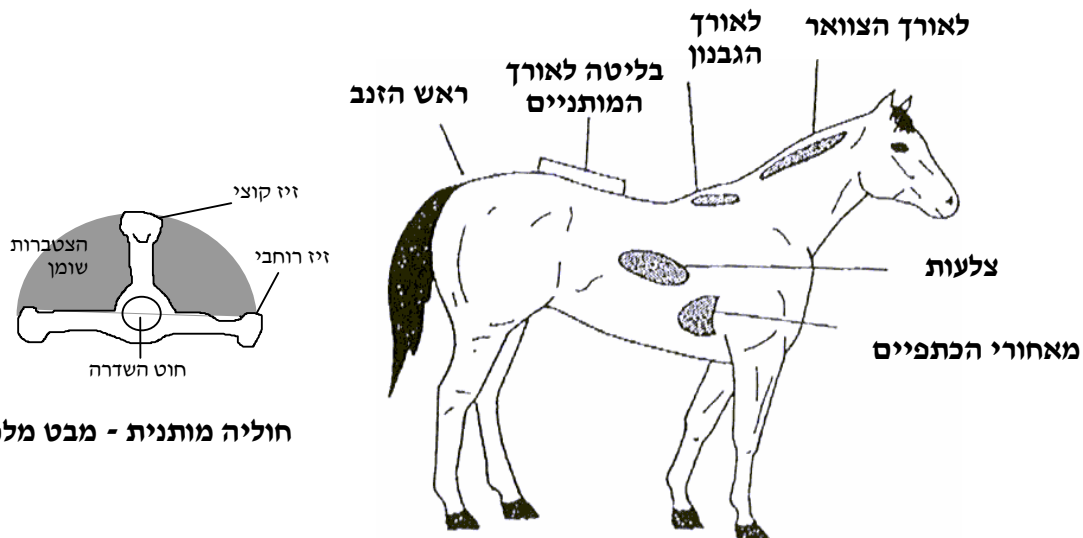
1. צלעות בולטות, לא ניתן לחוש בשומן כלל.
2. צלעות בולטות.
3. הצלעות מכוסות בשכבה דקה של שומן, אך נראות לעין.
4. ניתן לראות את קו המתאר של הצלעות.
5. ניתן לחוש את הצלעות אך לא לראותן.
6. השומן סביב הצלעות נותן תחושה ספוגית.
7. ניתן לחוש את הצלעות, אך המרווחים שביניהן מלאים שומן.
8. קשה להרגיש את הצלעות.
9. הצלעות מכוסות שכבת שומן ברורה.

האזור שמאחורי הכתפיים

1. לא ניתן לחוש בשומן כלל, מבנה העצמות נראה לעין.
2. ניתן להבחין במעומעם במבנה עצמות הכתפיים.
3. ניתן לזהות את הכתפיים אך לא את מבנה העצמות שתחתיהן.
4. הכתפיים כבר לא נראות ממש רזות.
5. הכתפיים והצוואר מתמזגים בגוף.
6. ניתן לחוש בהצטברות שומן התחלתית מאחורי הכתפיים.
7. שומן ברור מאחורי הכתפיים.
8. האיזור מאחורי הכתפיים מלא בשומן.
9. הכסל מלא לחלוטין בשומן.

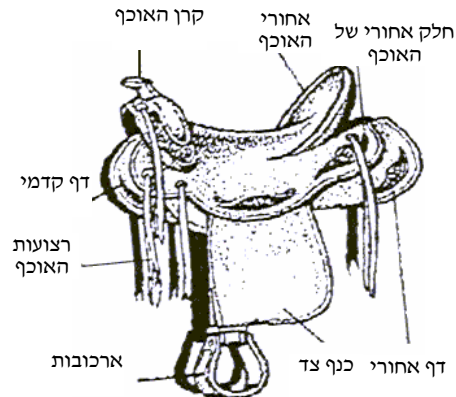
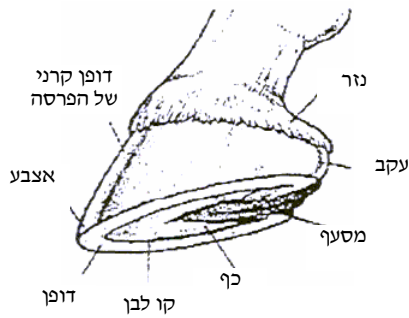
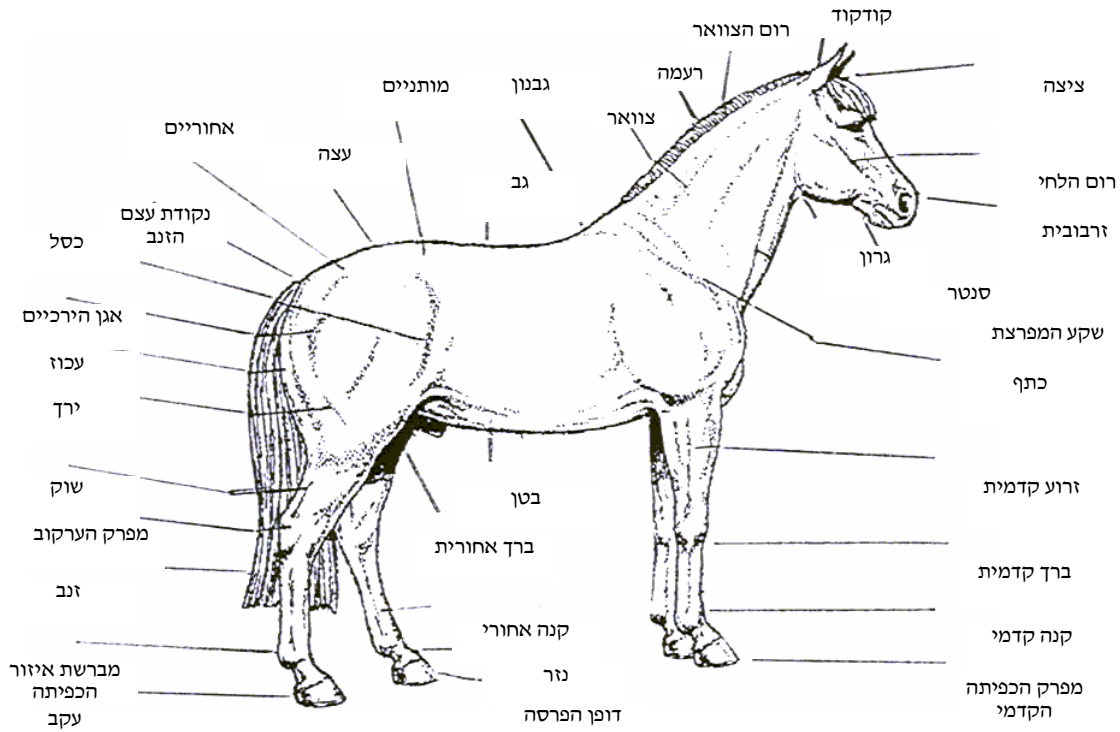
מצב	צוואר	גבנון	עמוד שדרה מותני	ראש הזנב	צלעות	כתפיים
1 ירוד	מבנה העצמות נראה בבירור	מבנה העצמות נראה בבירור	זיזים קוציים בולטים מאד	ראש הזנב (עצמות הסיכה) ועצמות המתלה בולטים מאד	צלעות בולטות מאד	מבנה העצמות נראה בבירור
2 רזה מאד	נראה במעומעם הסוס כחוש.	נראה במעומעם	מעט שומן בבסיס הזיזים הקוציים הבולטים. הזיזים הרחביים מעוגלים	ראש הזנב בולט	צלעות בולטות	מבנה העצמות נראה במעומעם
3 רזה	צוואר מודגש	גבנון מודגש	הזיזים הקוציים בולטים, שומן עד מחצית גובהם. זיזים רוחביים לא ניתנים למישוש	ראש הזנב בולט אך לא ניתן לזהות בעין את החוליות עצמן. עצמות המתלה מעוגלות אך ניתנות לזיהוי בקלות. עצמות הסיכה אינן ניתנות לזיהוי	שכבת שומן מזערית מכסה על הצלעות. הצלעות ניתנות לזיהוי בקלות.	כתפיים מודגשות
4 מעט רזה	צוואר לא ממש רזה	גבנון לא ממש רזה	שקע לאורך הגב	רמת הבולטות תלויה במבנה, ניתן לחוש בשומן. לא ניתן לחוש את עצמות המתלה	ניתן לזהות את קו המתאר של הצלעות	כתפיים לא ממש רזות
5 בינוני	צוואר מתמזג יפה בגוף	גבנונים מעוגלים מעל לזיזים הקוציים	גב שטוח	השומן סביב ראש הזנב נותן תחושה מעט ספוגית	ניתן לחוש את הצלעות אך לא לראותן	הכתפיים מתמזגות יפה עם הגוף
6 מעט בשרני	התחלת הצטברות שומן	התחלת הצטברות שומן באזור הגבנונים	תיתכן בליטה צרה לאורך הגב	שומן רך סביב ראש הזנב	השומן סביב הצלעות נותן תחושה ספוגית	התחלת הצטברות שומן
7 בשרני	הצטברות שומן לאורך צוואר	שכבת שומן באזור הגבנונים	תיתכן בליטה לאורך הגב	שומן רך סביב ראש הזנב	ניתן למשש את הצלעות, אך המרווח ביניהם ממולא בשומן	הצטברות שומן מאחורי הכתפיים
8 שמן	צוואר מתעבה בבירור	האזור סביב הגבנונים מרופד היטב בשומן	בליטה לאורך הגב	שומן רך מאד סביב ראש הזנב	קשה להרגיש את הצלעות	האזור שמאחורי הכתפיים מלא לחלוטין בשומן
9 שמן מאד	שומן בולט	שומן בולט	בליטה ברורה לאורך הגב	הצטברות שכבת שומן סביב ראש הזנב	הצלעות מכוסות שכבת שומן ברורה	שומן בולט

יתכן חיכוך בין הצדדים הפנימיים של העכוז. הכסל מלא לחלוטין בשומן.

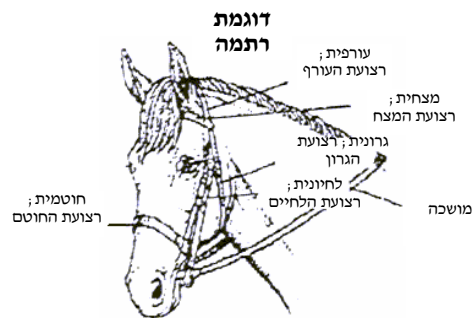

חוליה מותנית - מבט מלפנים

ג. הסוס וציוודו

Stallion סוס הרבעה - זכר
 Mare סוסה - נקבה
 Filly סייחה - נקבה צעירה
 Colt סייח - זכר צעיר
 Gelding סוס זכר מסורס

ד. מדריך לדרישות טיפול מינימליות בסוסים

אוכל מזין בכמות מספקת

- √ אוכל מזין בכמות מספקת (מזון מלא, מזין וטעים, נקי ממזהמים כגון צואה, עובש, רקב, חרקים וכיוצא בזה).
- √ יש להגיש מזון בכמות מספקת ולוודא שערכו התזונתי מתאים ומספק.
- √ יש להרכיב את הדיאטה בהתאם לגיל, גזע/סוג, מצב גופני, גודל, רמת המאמץ וכמות העבודה של הסוס(ים).
- √ בכדי להחשב בעלי משקל תקין, על הסוס להבדק על ידי וטרינר להערכת מצבו הגופני, ולקבל ניקוד של 3 לפחות בסולם הייניקי.
- √ לסוס תהיה גישה למרעה טבעי עשיר די הצורך. לחילופין, יקבל הסוס מספוא וחציר מדי יום או בהתאם להמלצת וטרינר.
- √ מיכלי האחסון וההאכלה יהיו נקיים מלכלוך וממזהמים כגון צואה, רקב, עובש, חרקים וכיוצא בזה.
- √ במקרה שמאכילים מספר סוסים בו זמנית או באותו מקום, יהיה הבעלים / הממונה אחראי להבטיח שכל סוס יקבל הזנה בכמות מספקת.

טיפול וטרינרי הולם

יש לדאוג לטיפול וטרינרי מיידי בסוסים בכל מקרה של פציעה, מקרית או מכוונת, או חשד לפציעה כזו, וכן כאשר הסוס מגלה סימנים של הלם, עווית מעיים, מעידות, רעידות, נפיחות, עצם שבורה, פצע פתוח, קשיים באכילה או שתיה, הופעת שלפוחיות כתוצאה משריפה, חומצה וכדומה, נשימה בלתי-סדירה או בלתי-תקינה, שיתוק חלקי או כללי, הפרשה בלתי-תקינה או דימום, סימני מחלה, נגיעות חמורה בטפילים, זיהום קשה, אבדן תאבון, ירידה במשקל, סימנים למחלת עור, אבדן שער, חום בלתי-יציב, שלשול מתמשך, חוסר יכולת לשאת משקל על אחת הגפיים או צליעה, וסימפטומים אחרים המעידים על פגיעה בבריאות.

הנושאים הבאים נכללים בטיפול וטרינרי סטנדרטי בסוסים :

- √ גזיזה וטיפול תחזוקה שוטף בפרסות מדי ששה עד שמונה שבועות, או על פי הנחיות וטרינר או מפרזל-סוסים.
- √ ריסון התפרצות טפילים באמצעות טיפול מונע מדי שמונה שבועות. הוטרינר שלכם ימליץ על שגרת טיפול מתאימה.
- √ בדיקת שיניים שנתית וטיפול כנדרש להבטחת לעיסה וטחינה מתאימה ומספקת של המזון.

✓ חיסונים על פי הנחיית הוטרינר (למשל כנגד צפדת, כלבת, שפעת – influenza, דלקת המוח – encephalitis).

שתיה מספקת

יש לאפשר לסוסים גישה חופשית למים נקיים וראויים לשתיה, בכל עת. חריגים מכלל זה, הנחוצים להבטחת שלומו וטובתו של הסוס, ייעשו תוך התייעצות עם וטרינר או על פי הנוהג המוסכם על אנשי המקצוע.

יש להשקות במים סוסים באימון או סוסים המועברים ממקום למקום, בתדירות הנדרשת להבטחת שלומם ונוחותם. תדירות ההשקיה תיקבע בהתחשב בגיל, גזע/סוג, מצב, גודל ומספר הסוסים. כן יש להתחשב ברמת הפעילות ובתנאי מזג האויר.

במקרה שאין לסוסים גישה חופשית למי שתיה, יש להשקותם לפחות פעמיים ביום.

מיכל המים יהיו נקיים מלכלוך וממזהמים, ויוצבו או יותקנו בצורה שתצמצם ככל האפשר הישפכות המים.

אורור מתאים

יש לתכנן או לשנות את המבנה של אורורות סגורות כך שתתאפשר זרימה חופשית של אוויר לצורך וויסות הטמפרטורה והלחות ומניעת מחנק.

מרחב מחיה

מרחב המחיה של הסוס יהיה בטוח וראוי לשימוש (יש לוודא שאין בשטח זה מים עומדים, מצבורי פסולת, חפצים חדים וגרוטאות, והוא מתוחזק באופן שוטף). יש לתחזק את הגדרות ולשמור על תקינותם באופן שוטף.

יש לאפשר לסוסים פעילות גופנית וחופש תנועה ככל הנדרש לשמירה על מצב גופני תקין והפחתת לחץ נפשי. יש לדאוג למרחב ותנאים מתאימים ומספקים לפעילות גופנית בהתאם לגיל, גזע/סוג, מספר, מצב וגודל של הסוסים.

מסתור הולם

למבנה המסתור של הסוסים יהיה גג ושלושה קירות לפחות. יש לפנות מהשטח מים עומדים, מצבורי פסולת, חפצים חדים וגרוטאות, ולתחזק אותו בצורה נאותה. מסתור הולם מעניק הגנה מפני תנאי מזג אוויר קשים (כגון רוחות חזקות, גשם, ברד וטמפרטורות קיצוניות).

הבעלים/הממונה אחראי להבטיח שלכל הסוסים תהיה גישה למסתור מתאים ולהגנה מפני מזג האויר (כולל סיוע במקרה של סוסים שתלטנים המונעים ממנו/ממנה כניסה למסתור).

לחילופין :

הגנה מפני פגעי מזג אוויר

יש להבטיח לכל הסוסים גישה חופשית לאזור המוגן מפני תנאי מזג אוויר קיצוניים. אזור כזה יכול להיות מסתור טבעי כגון עצים או תנאי שטח אחרים המעניקים הגנה ומסתור.

ה. דוגמאות לתקנות העוסקות בהגנה וטיפול בסוסים

המשמשים כבהמות עבודה

להלן דוגמה של החוק המגן על סוסים ובהמות עבודה אחרות באחת ממדינות ארצות הברית.

תקנות הבריאות והבטיחות של מדינת קליפורניה

שוטר, או ממונה מטעם גוף המוגדר על פי החוק האזרחי כאגודה הומנית, או ממונה מטעם מחלקה לטיפול בבעלי חיים של מוסד ציבורי, כהגדרתה על פי חוק העונשין, רשאי להגיש זימון לבית משפט לכל אדם או גוף המחזיקים בסוסים למיניהם לצורך השכרה, במקרה שהאדם או הגוף אינם עומדים בדרישות הבאות ליחס הומני לבעלי חיים המתייחסים לאחזקת סוסים למיניהם:

- (א) המתחם העיקרי המשמש לאחזקת הסוס יהיה בגודל כזה שיאפשר לסוס לעמוד, להסתובב ולשכב בנוחות, וינוקה באופן קבוע מלכלוך, צואה ושתן.
- (ב) מכלאות וכרי דשא מגודרים יהיו בגודל כזה שיאפשר לסוס להתנועע בהם בחופשיות.
- (ג) בנינים, חצרות וכלי רכב המשמשים לטיפול בסוסים ולהובלתם יהיו נקיים מחפצים חדים, בליטות ועצמים מזדקרים ועצמים וחומרים אחרים העשויים לגרום לפציעה.
- (ד) לסוסים יוגשו כמות מספקת של מזון מזין ומים נקיים, בהתאם לתקנים שפורסמו על ידי שלוחת המחלקה למדעי החקלאות באוניברסיטת קליפורניה.
- (ה) ציוד רתימה ו/או רכיבה (אוכף, רתמה ורסן) יהיה מותאם היטב לגוף הסוס ולצרכיו.
- (ו) לאחר עבודה או מאמץ תינתן לסוס אפשרות לצנן את גופו ולחזור למצב גופני של מנוחה.
- (ז) בשעה שהסוס מאוכף אך אינו ברכיבה, יש לדאוג להגן עליו כיאות מפני פגעי מזג האוויר, ולהרפות מעט את החבק ורצועת החבק.
- (ח) סוס לא יושכר בכל מקרה בו התנאים עומדים בניגוד לאמור בחוק העונשין או במקרים הבאים:

(1) פצעים, שפופים או שריטות שנגרמו או סביר להניח שנגרמו על ידי אוכף, חבק, רסן, או רתמה.

(2) עוורון בשתי העיניים.

(3) טיפול לקוי או בלתי מספק בפרסות, כולל פרזול וגזיזה, העומד בניגוד לסטנדרטים שפורסמו על ידי שלוחת המחלקה למדעי החקלאות באוניברסיטת קליפורניה.

(ט) כל סוס יסומן בשיטה הומנית בסימון ייחודי, אשר יתייחס אך לא יוגבל לפרטים הבאים: שם, גזע, צבע, סימנים מזהים, גודל, גיל, מין ותצלום.

(י) קבלות על פרזול וטיפול וטרינרי יפרטו את הסוסים המטופלים, ויתוייקו.

(יא) דוחות טיפול וטרינרי, פרזול והאכלה יועמדו לרשות הממונה על אכיפת החוק לעיון, בשעות העבודה הרגילות. במקרה שדוחות כאלה אינם מוצגים, תיאסר השכרת הסוס או הסוסים הנדונים עד להמצאת הדוחות הנדרשים או עד למתן אישור מוטרינר מוסמך לטיפול בסוסים, שהסוס או הסוסים כשירים לעבודה.

איגוד נהגי עגלות רתומות לסוסים באמריקה הצפונית

נהלים והוראות

I. טיפול בסוסים ודאגה למחסה

א. מותר להשתמש בסוס למשיכת עגלה ובלבד שידוע שבריאות הסוס תקינה, והוא עומד בדרישות הבאות:

1. הסוס אינו סובל מחבלות או פצעים פתוחים, אינו צולע ואינו סובל ממחלות אחרות, אלא אם הנהג מחזיק ברשותו הצהרה חתומה בידי וטרינר כי הסוס כשיר לעבודה מסוג זה, למרות מצבו.

2. פרסות הסוס מפורזלות כהלכה, כולל סוליות או רפידות גומי לבלימת זעזועים העלולים לגרום לפציעות. ניתן להשתמש בפרסות עם קצוות בוריום למניעת החלקה. במקרה שפרסות הסוס האחוריות אינן מאפשרות שימוש ברפידות גומי, ניתן להתקין בהן פרסות ברזל.

3. יש לטפל בסוסים ולנקותם מדי יום.

4. טונוס השרירים והרקמות של הסוס יהיה תקין. הסוס יהיה במצב גופני כשיר לעבודה.

ב. **טיפול רפואי:** לפני קבלה לעבודה במשיכת עגלות, ייבדק כל סוס על ידי וטרינר שיאשר את כשירותו של הסוס לעבודה מסוג זה. הוטרינר יבדוק את מצבו הגופני הכללי של הסוס, כולל בדיקת שיניים, רגליים, פרסות ופרזול, מצב הלב וכלי הדם, ויכולתו הפיזית לבצע את העבודה או המשימות המיועדות לו. כן תכלול הבדיקה דיווח על כל פציעה, מחלה או מום הנצפה על ידי הוטרינר במהלך הבדיקה, כולל התוויה טיפולית או הומנית מתאימה. אישור בריאות חתום על ידי הוטרינר הבודק יישמר באורווה בה מתגורר הסוס, ויפרט את שם הסוס או מספרו, גילו ומצבו הגופני.

ג. הסוסים יעברו טיפול תילוע כנגד טפילים באופן שוטף ויקבלו את כל החיסונים הנדרשים (לדוגמא, כנגד צפדת – טטנוס, כלבת, שפעת – influenza ודלקת המוח – encephalitis).

ד. במהלך שעות העבודה יש לדאוג להשקות סוסים הרתומים לעגלות במים נקיים.

ה. לא יעבוד סוס כלשהו למעלה משמונה שעות רצופות או למעלה מעשר שעות שבמהלכן נח שעה וחצי כשהוא משוחרר מן העגלה, במהלך היממה. לא יעבוד סוס למעלה מששה ימים מתוך שבעה ימים רצופים.

ו. לא יעבוד סוס כשהוא רתום לאביזרים המפריעים לשדה הראיה שלו מלבד סך-עיניים רגיל.

- ז. סוס הרתום לעגלה לא יעבוד במהירות העולה על ריצה קלה.
- ח. במהלך חודשי החורף, כאשר הטמפרטורה יורדת מתחת ל- 2.25°C , יכוסו סוסים הממתיינים בחוץ לנוסעים, בשמיכה. יש לשמור בכל עת על נקיון השמיכות.
- ט. אין להטריד, להציק או להתאכזר לבעלי חיים.
- י. אין למכור או להפטר מסוס עבודה אלא בדרך הומנית.

II. רתמות

- א. לא יעבוד בעל חיים כשהוא קשור ברתמה או מתג שאינם בטיחותיים ואינם הומניים.
- ב. יש לשמן ולנקות את הרתמה כדי לשמור על רכותה בכל עת.
- ג. יש להתאים היטב את הרתמות, הרסנים, המתגים והרפידות, ולשמרם תמיד כשהם נקיים ובמצב תחזוקתי טוב. אין לחבר לרתמה אביזרים מאולתרים כגון תיל, חבל ושרשרות חלודות.

III. תנאי מזג אויר

- א. בעלים ונהגים יפעילו שיקול דעת זהיר בעת שימוש בסוסים בתנאי מזג אויר קשים כגון שלג, קרח, גשם שוטף ותנאי החלקה.
- ב. אין להשתמש בסוסים לעבודה בטמפרטורות הנמוכות מ- 18°C , או גבוהות מ- 37.7°C . אין להשתמש בסוסים לעבודה כאשר עומס החום, שהוא סכום הטמפרטורה במעלות פארנהייט והלחות, עולים על 150, לאחר הפחתת מהירות הרוח, כאשר הטמפרטורה עצמה היא מעל 26.6°C .
- ג. חברות המפעילות סוסים רתומים לעגלות ונהגים ישתמשו בסוסים למשיכת העגלות רק בתנאי מזג אויר בטוחים. עבודה בתנאי לחות גבוהה, קור קיצוני ורוח מקפיאה דורשת תשומת לב מיוחדת ושיקול דעת זהיר. לעבודה בקרח דרושות פרסות מיוחדות.

IV. הזנה

- א. יש לספק לסוסים תזונה מזינה, משמעותית ומספקת מדי יום, ולוודא שהמזון נקי ואינו מזוהם. כמות המזון, ערכו התזונתי ותדירות הארוחות תענה על הצרכים היומיים הרגילים של סוס במצבו ובגודלו, ותבטיח את בריאותו הגופנית.
- ב. בתאי האורווה תהיה לסוסים גישה חופשית למי שתייה נקיים בכל עת.
- ג. בכל תא באורווה יהיה תמיד גוש מלח נקי.

V. אורוות ותאים

- א. כל האורוות המשמשות כמגורים לסוסים תהיינה מוארות ומאווררות היטב ותספקנה הגנה מתאימה בפני פגעי מזג האויר. האורוות יהיו נקיות ובמצב תחזוקתי טוב, וינוקו מגללים מדי יום. כל המתחמים המגודרים המשמשים את הסוסים ייושרו במגריפה בכדי לשמור את פני השטח יבשים באופן סביר.
- ב. לא תותר מציאות עצמים מסוכנים ומשטחים חדים באזורים או מבנים בהם יתכן מגע עם בעלי חיים.
- ג. יש למנוע דליפות מהגגות באזור מגורי הסוסים.
- ד. תאים באורווה יהיו גדולים די הצורך בכדי לאפשר לסוסים לשכב ולהסתובב בהם, וגודלם המינימלי לא יפחת מ-2.40 מ' × 3.00 מ'.
- ה. גודל תאי עמידה באורווה לא יפחת מ-1.35 מ' × 3.00 מ'. אין להחזיק בתאי עמידה סוסים שאינם יוצאים לעבודה או להתעמלות לפחות פעם ביומיים.
- ו. יש לפזר מצע בנדיבות, ולהחליפו מדי יום.
- ז. יש להשתמש באמצעי הדברה מתאימים לטיפול בזבובים וחרקים אחרים.
- ח. יש למנוע זיהום המזון.
- ט. יש לדאוג לנקיון וניקוז הולם של האזורים בתוך האורוות ומחוצה להן, ולסלק מפגעים, כולל אך לא מוגבל לריחות ומצבורים של אשפה וגללים.
- י. העישון באזור האורוות אסור בהחלט.
- יא. עיריות ורשויות מקומיות תשתדלנה לאפשר הקמת אורוות במרחק הליכה מדוכני העגלות, בכדי לשמור על בריאותם וטובתם של הסוסים.

VI. דרישות מנהגי עגלות רתומות לסוסים

- א. נהג עגלה רתומה לסוס יהיה בן 18 לפחות.
- ב. נהג עגלה רתומה בארצות הברית חייב לדעת לדבר, לקרוא ולכתוב בשפה האנגלית.
- ג. כל נהג חייב להמציא מסמך המאשר כי ראייתו ושמיעתו תקינים, הוא אינו סובל מאפילפסיה, סחרחורות, מחלת לב או מיחושים אחרים העלולים לפגום בצורה משמעותית ביכולתו להפעיל את כלי הרכב בצורה בטוחה.
- ד. הנהג לא יהיה מכור לאלכוהול או סמים.
- ה. על כל נהג להדגים את יכולתו/יכולתה לנהוג בעגלה ובסוס ולטפל בסוס ובציוד.

- ו. כל נהג יעבור בחינה מעשית בנהיגה בסוס ועגלה. הנהג יידרש להפגין בקיאות בטיפול ובניקוי סוס, ניקוי הרתמה והריפוד, התאמת רסן, מתג ורתמה לסוס, רתימת הסוס לעגלה ונהיגת העגלה ברחובות העיר בצורה בטיחותית והומנית.
- ז. נהגים חדשים יידרשו לעבור תוכנית להכשרת נהגים ולעבור תקופת עבודה מעשית. הם יידרשו להצטרף לנהג מנוסה למשך 24 שעות לפחות, ולצפות בדרך הנכונה לנהיגת עגלה רתומה לסוס ובשיטות להתמודדות עם מצבי חירום ועם התנהגות בלתי צפויה של הסוס בעקבות כך. נהג חדש ינהג בעגלה לתקופת חניכות של 16 שעות לפחות תחת פיקוחו של נהג מנוסה.
- ח. לכל נהג חייב להיות רשיון לנהיגה ברכב מנועי.

VII. התנהגות נהגים

- א. כל נהג חייב לשאת את רשיון הנהיגה שלו עליו בעת נהיגת עגלה רתומה לסוס.
- ב. הנהגים ימלאו אחר כל תקנות וחוקי התנועה של העיר והמדינה.
- ג. נהג לא ינהג עגלה תחת השפעת אלכוהול או סמים נרקוטיים.
- ד. לא ישתה אדם משקה אלכוהולי במהלך הסעת עגלה רתומה לסוס.
- ה. על מנת להבטיח בטיחות מקסימלית ושליטה בסוס ובעגלה, נאסר על נהגים לעשן, לאכול או להרכיב אוזניות כאשר העגלה נמצאת בתנועה.
- ו. בעת נהיגת עגלה ממחצית השעה לאחר השקיעה ועד מחצית השעה לפני הזריחה, ובתנאי ראות גרועים אחרים, אחראי נהג העגלה להדליק את האורות הקדמיים והאחוריים של העגלה.
- ז. הנהג לא יאפשר למהירות העגלה הרתומה לסוס לעלות על מהירות של ריצה קלה.
- ח. הנהג לא יטוש את עגלתו, לא יאפשר לאחר - מלבד חניך - לנהוג בה במקומו, ולא יאפשר לנוסע לשבת במושב הנהג.
- ט. בעת הנסיעה נאסר על נוסעים לעמוד או לרכב על חלק כלשהו של העגלה, ועליהם להיות ישובים בתוך העגלה. הנהגים ינקטו בצעדים הנדרשים למניעת התנהגות אסורה של הנוסעים. הנוסעים יהיו ישובים מלבד בעת העלאת והורדת נוסעים.
- י. הנהג יהיה אחראי בכל עת לטפל באופן הולם והומני בסוס הנמצא תחת אחריותו ושליטתו הישירה.
- יא. נהגים יקפידו בכל עת על הופעה ולבוש נקי ומסודר, עדיף במדים או תלבושת.
- יב. הנהג יימצא במושב הנהג עם המושכות בידי, לפני העלאת או הורדת נוסעים.
- יג. אין לשחרר את הסוס מהרתמה כאשר הסוס עדיין רתום לעגלה.

1. מדיניות איגוד HSUS לרתימת סוסים לעגלות

האיגוד ההומני של ארצות הברית HSUS מתנגד למתן זכיונות לשימוש בסוסים הרתומים לעגלות באזורים עירוניים צפופים, בשל ריבוי הסיכונים האורבים לבהמות העבודה, עמם לא ניתן להשלים. סיכונים אלו כוללים את האפשרות ליהרג או להפצע בתאונות דרכים בהם מעורבים כלי רכב ממונעים. בנוסף, תועדו על ידינו אין-ספור מקרים של שימוש לרעה והתעללות בסוסים הרתומים לעגלות, כולל הכרח לעבוד מעל ומעבר למקובל, העמסת יתר של עגלות, עבודה בתנאי מזג אויר קשים או מסוכנים, טיפול וטרינרי בלתי מספק, מחסור במים, רתמות שלא הותאמו כהלכה, התאכזרות מרושעת ואירויות עירוניות בלתי כשירות. איגוד HSUS מודע לכך שלמרות כל האמור מתירות כמה ערים להפעיל עגלות רתומות לסוסים באזורים עירוניים צפופים. במקרים אלו, אנו מאמינים כי יש הכרח לחייב את הגופים המפעילים עגלות רתומות לסוסים ואת נהגי העגלות לעמוד בתקנות ולקבל רשיונות בהתאם להנחיות הבטיחות וההומניות שלנו.

הנחיות HSUS להפעלת עגלות רתומות לסוסים

1. היתר למשוך עגלות ינתן רק לסוסים בעלי בריאות טובה, טונוס שרירים מתאים ומצב גופני נאות, אשר קבלו אישור עבודה מוטרינר סוסים מוסמך.
2. לא יותר לסוס הסובל מחבלות או פציעות, או הצולע או בלתי יציב באחת מרגליו, או הסובל ממחלה אחרת כלשהי, למשוך עגלה, מבלי לקבל אישור עבודה המתייחס ספציפית למצבו מוטרינר סוסים מוסמך.
3. פרסות כל סוסי העבודה יפורזלו כהלכה בפרסות מתאימות. כאשר הסוס עובד על משטחים סלולים או מרוצפים, יותאמו לו פרסות המונעות החלקה ובולמות זעזועים.
4. סוסים ופרדות הנרתמים לעגלות יעברו הכשרה מתאימה ותקופת אקלום למראות ולצלילים הרבים של סביבת עבודתם לפני שיחלו בעבודה ממשית.
5. גודלה של הבהמה יהיה מתאים באופן יחסי לעגלה שעליה למשוך. בעת קביעת היחס המתאים יש להתחשב במשקל, בגודל ובקיבולת ההעמסה של העגלה.
6. לא יותר לסוסים או פרדות שעברו טיפול עצבי ("nerved") או טיפול אחר כלשהו שמטרתו לחסום באופן זמני או קבוע את יכולת הבהמה לחוש כאב, למשוך עגלות. סוסים פצועים או צולעים יזכו למנוחה הולמת ולטיפול וטרינרי, ויהיו פטורים מעבודה עד להחלמת הפציעה או חוסר היציבות, וקבלת אישור מוטרינר ליכולתה של הבהמה לשוב לעבודה.

7. בהמות העובדות במשיכת עגלות יעברו בדיקה גופנית על ידי וטרינר סוסים מורשה לפחות ארבע פעמים בשנה (מדי רבעון) ויקבלו את כל החיסונים הדרושים, טיפול נגד טפילים פנימיים במרווחי הזמן המתאימים, וכל טיפול מניעתי ואבחנתי אחר הנדרש על פי הנחיית הוטרינר הבודק ועל פי תקנות וחוקי המחוז והמדינה.
8. האורות יעמדו בכל תקני הניהול, הבטיחות והתברואה שנקבעו על ידי הרשות המוסמכת תוך התייעצות עם ארגונים הומניים מקומיים, סוכנויות לטיפול בבעלי חיים וארגונים וטרינריים בתחום שיפוטתה. כל בעלי החיים, האורות, העגלות, הרתמות ויתר הציוד, וכן דוחות וטרינריים, סידורי עבודה ומסמכים ודוחים אחרים המתחייבים על פי התקנות יועמדו לרשות האחראים ברשות המקומית או נציגי החוק המוסמכים לשם עיון בהם, עם קבלת דרישה לכך, בשעות העבודה הרגילות. דוחות הביקורת ייחשבו לנחלת הכלל ויועמדו לעיון הציבור עם קבלת דרישה לכך על ידי הגוף המבקר.
9. במקומות הקבועים בהם מתבצעת העלאה והורדה של נוסעים מן העגלה יהיה מסתור הולם עבור הסוסים שיספק להם צל ויגן עליהם מחשיפה מיותרת למזג אוויר קיצוני. במקומות אלו יעמדו לרשות הסוסים מיכלי מי שתיה.

תנאי הפעלה:

1. אין לאפשר לסוסים לעבוד במשיכת עגלות כאשר הטמפרטורה עולה מעל 90° פארנהייט או כאשר הסכום של הטמפרטורה הסביבתית והלחות היחסית עולה על 160, או כאשר הטמפרטורה הסביבתית או פקטור צינת הרוח יורדים מתחת 30° פארנהייט.
2. אין להתיר לבהמות למשוך עגלות למעלה מארבע שעות רצופות ללא שעת הפסקה באמצע, ואין להתיר להן לעבוד למעלה משמונה שעות ביום בסך הכל. בכל שעת עבודה במהלך היום תינתן לסוסים הפסקה בת 10 דקות.
3. אין להתיר לבהמות למשוך עגלות למעלה מחמשה ימים ברציפות מבלי לאפשר יום מנוחה לפני חידוש העבודה.
4. אין להשתמש בסוסים למשיכת עגלות בתנאי מזג אוויר קשים או כאשר פני הכביש חלקים, מכוסים בקרח או אינם כשירים מסיבה אחרת להבטיח את בטיחות הסוס והנוסעים.
5. אין להכניס, לנהוג או להוביל סוסים רתומים לעגלות באזורים של תנועה ממונעת צפופה, או בכבישים בהם אין נתיב בטוח להפעלת עגלות, או בכבישים בהם המהירות המותרת עולה על 40 קמ"ש.
6. יש להעמיד לרשות הסוס מיכלי מי שתיה והזדמנות לשתות בכל תחנה להעלאת נוסעים וכן בנקודת האמצע של המסלול ובמהלך ההפסקות בנות 10 דקות בכל שעה.

7. יש להגביל את מספר הנוסעים בעגלה לארבעה מבוגרים. לצורך אכיפת תקנה זו, ייחשבו ילדים מתחת גיל 12 כחצי מבוגר, בתנאי שלא יוסעו בעגלה ילדים מתחת גיל 12 ללא ליווי נוסע מבוגר.

דרישות מבעלי הסוסים והנהגים

1. הבעלים יהיו בעלי ידע בניהול וטיפול בסוסים, אילוף סוסים וטיפול רפואי לשעת חירום. כן יהיה להם ידע בטיפול נכון ותחזוקה של רתמות, ציוד רכיבה ועגלות, או שמנהל בעל ידע כזה יהיה מועסק על ידם.
2. נהגים יהיו בני 18 לפחות ובעלי רשיון לרכב מנועי התקף במדינה בה הם עובדים כנהגי סוסים הרתומים לעגלות. בנוסף, יהיה לכל נהג רשיון תקף להפעלת עגלה שיונפק רק עם סיום בהצלחה של מבחן תיאורטי בכתב ומבחן מעשי שיפותחו ויועברו על ידי הרשות המוסמכת, לצורך ביסוס הידע והיכולת של נהג העגלה להפעיל כיאות עגלה רתומה לסוס ברחובות וכבישים ציבוריים.
3. בנוסף למבחן המעשי, יעבור כל נהג עגלה מוסמך מבחן מעשי ומבחן תיאורטי בכתב לבחינת הידע והיכולת של נהג העגלה לטפל כיאות בבהמה שבטיפולו ולטפל ולתחזק כנדרש את הרתמות, ציוד הרכיבה והעגלה בשעה שהם באחריותו.
4. הרשות המנפיקה את הרשיונות תנהיג שיטת רישוי לפיה אדם יוכל לקבל רשיון נהיגת עגלה זמני, ויורשה להפעיל עגלה בליווי נהג עגלה מוסמך בלבד, כהכנה לבחינה מעשית בהפעלת עגלה הרתומה לסוס.
5. נהגי עגלות מוסמכים שהורשעו בהתאכזרות לבעלי חיים או בנהיגת עגלה הרתומה לסוס תחת השפעת אלכוהול, סמים או חומרים ממכרים אחרים, יישלל רשיונם לנהיגת עגלות לצמיתות.

The Humane Society of the United States
Department of Equine Protection
2100 L Street NW
Washington, DC 20037, USA

למידע נוסף, אנא פנה :